

Telšių senojo miesto vieta (reg. Nr. 16426)

Telšių senamiestis (reg.Nr.17113)

M. Kalno g., J. Žemaitės g., Respublikos g.

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų ataskaita, 2011 m.

II tomas

Archeologė Birutė Lisauskaitė, leidimas 2011-03-29 Nr. 11

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. <u>391</u>
Apyrašo Nr. <u>2289</u>
Apsk. Vien. Nr. <u>2289</u>

Telšiai, 2011

TURINYS

Įvadas.....	3
Trumpa istorinė pažyma.....	5
Tyrimų aprašymas.....	9
Archeologinių žvalgomųjų tyrimų aprašymas.....	9
Išvados.....	28
Radinių sąrašas.....	30
Brėžinių sąrašas.....	42
Brėžiniai.....	43
Nuotraukų sąrašas.....	53
Nuotraukos.....	55
Priedų sąrašas.....	79
Priedai.....	80

Vadovaujantis tyrimų medžiaga architektas A. Miškinis parengė kartogramą, kuri leido zonuoti kultūrinį sluoksnį (2 pav.) ir paanalizuoti Telšių miesto atsiradimo ir vystymosi tendencijas. Archeologų nuomone miesto užuomazgas reikia sieti su dviem branduoliais -V gyvenvieta, įsikūrusia Insulos kalvos, kurioje 1624 m. pastatytas bernardinų vienuolynas su bažnyčia, ir Turgaus aikštės R pakraštyje su Vilniaus kalneliu bei Masčio ežero P pakraštyje įsikūrusia gyvenvieta.

1982 m. vykdytų archeologinių tyrimų metu Luokės g. buvo iškastas vienas šūrfas Nr.33, jame rastos statinio datuoto XIX a. liekanos ir kultūrinis sluoksnis su buitinės keramikos fragmentais (2). Tyrimų metu rasti radiniai ir tyrimų ataskaita saugomi Mažosios Lietuvos muziejaus rinkiniuose.

Apie archeologinius tyrimus kalvos ant kurios stovi Telšių Švč. Marijos ėmimo į dangų bažnyčia teritorijoje informacijos nepavyko rasti. Nors vietinių statybininkų pasakojimu 1991 m., kai buvo statomas kalvos P pakraštyje kryžius rezistencijos aukoms atminti ir įrengiami aplink kryžių pėsčiųjų takai buvo atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrimai, kuriuos vykdė „Alkos“ muziejaus archeologai. Deja, nepavyko rasti minėtų tyrimų autorių ar tyrimų ataskaitų.

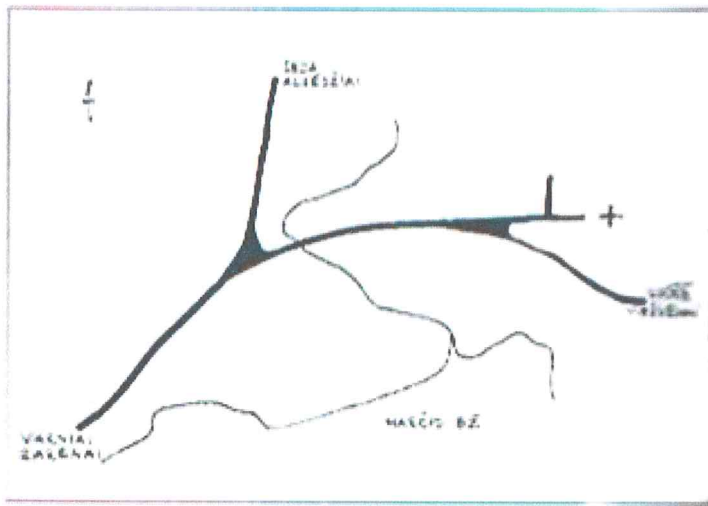
2011 m. tyrimai kalvos teritorijoje ir šventoriuje buvo pradėti realizuojant „Apšvietimo tinklų, gatvių aptvėrimų, vaizdo kamerų įrengimo Telšių mieste projekto“ II etapo sprendinius. Šiame etape buvo numatyta įrengti naujus pėsčiųjų takus su požeminiais apšvietimo tinklais kalvos ir šventoriaus teritorijoje. Todėl buvo numatyta atlikti archeologinius žvalgomuosius tyrimus, t.y. iškasti šūrfus būsimų takų, bei apšvietimo atramų pamatų vietose pagal 2011-07-27 parengtą ir aprobuotą archeologinių žvalgomųjų tyrimų projektą bei jo papildymus (priedai Nr. 1, 2), leidimas 2011-03-29 Nr. Nr. 11 (priedas Nr. 3). Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu radus Telšių miesto parapines kapines buvo parengtos išvados (priedas Nr. 4) ir kreiptasi į Telšių savivaldybę dėl objekte vykdomo projekto korektūros arba detaliųjų archeologinių tyrimų. Kadangi, Telšių savivaldybės administracija priėmė sprendimą vykdyti patvirtintą projektą, tad buvo parengtas archeologinių tyrimų projektas ir atlikti numatytos užstatyti teritorijos detalūs archeologiniai tyrimai, leidimas 2011-09-02 Nr. 221. ir parengta detaliųjų tyrimų ataskaita.

Archeologinius žvalgomuosius tyrimus ir detaliuosius archeologinius tyrimus vykdė ir tyrimų išvadas rengė archeologė B. Lisauskaitė, (nkv. Nr. 1697).

2. Ten pat, P. 9.

TRUMPA ISTORINĖ PAŽYMA

Telšių miestas XVI a. viduryje ir II pusėje kūrėsi Masčio ežero pakrantėje tarp dviejų kalvų – Insulos piliakalnio ir Vilniaus kalnelio plytinčioje teritorijoje, kurią skyrė į dvi dalis dabar jau išnykęs Telšės upelis. Pirmajame etape buvo apsigyventa dviejose gyvenvietėse. Archeologinių tyrimų duomenimis viena gyvenvietė buvo Insulos kalvos PV pakraštyje, o kita tarp Masčio ežero ir kalvos, vadinamos Vilniaus kalneliu, ant kurios vėliau buvo pastatyta pirmoji parapijinė bažnyčia. Čia XVI a. buvo pirmasis valstybinis dvaras. Vėliau šis dvaras, atsidūręs Telšių miesto žemėje, buvo iškeltas į V Masčio ežero pakrantę. Abi šias gyvenvietes sujungė Luokės kelias (3 pav.), ejęs P tuometinės turgaus aikštės pakraščiu ir toliau Ežero g.

3 pav. Hipotetinė XVI a. vidurio gyvenvietės gatvių schema. Autorius architektas A. Miškinis.

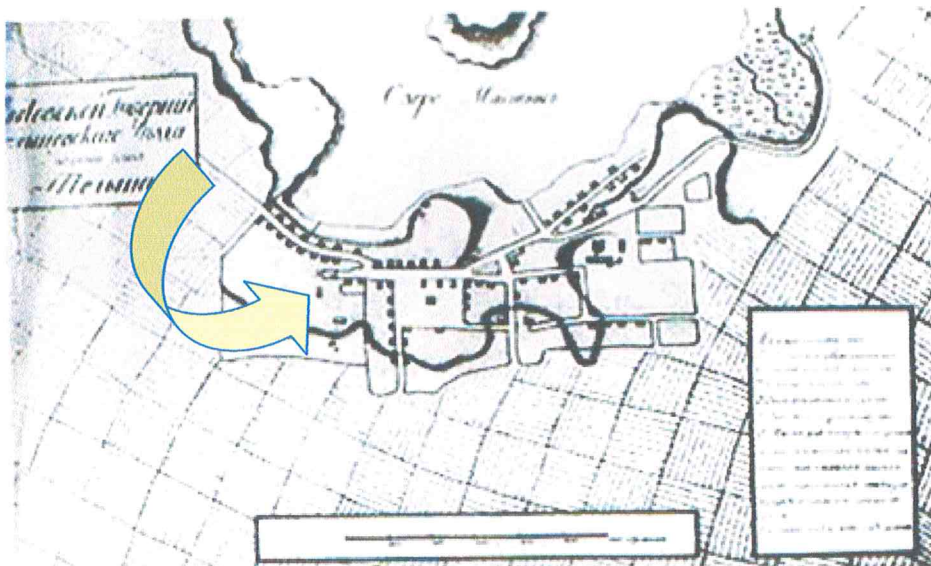
Schema pateikiama iš leidinio „Kultūrinio landšafto raida Žemaičių aukštumoje“, V. 2004. P. 210. Straipsnis „Telšių plano raidos metmenys (iki XIX a. aštuntojo dešimtmečio: medžiaga, faktai ir prielaidos“, autorius A. Miškinis.

Į šį kelią įsijungė iš Š ir ŠV pusės Alsėdžių ir Sedos kelias, dabar Kęstučio g. trąša. Tai suformavo dar vieną nedidelį išplatėjimą, kaip ir prie parapijinės bažnyčios, kurie egzistuoja dar ir dabar. Ankstyvuojau laikotarpiu mieste jau išryškėjo R miesto pusėje dominuojanti Švč. Marijos ėmimo į dangų parapijinė bažnyčia, kurią 1536 m. fundavo Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valdovas Žygimantas Senasis. Telšių tijūnui Jokūbui Juškavičiui jis įsakė valsčiaus bajorų ir valstiečių lėšomis pastatyti bažnyčią, skirti jai tarnybinius žmones, žemės klebonui ir mokyklai. Žemaičių seniūnas Jeronimas Chodkevičius 1547 m. davė jai 6 žmonių tarnybą bei skyrė tris karčemas. Tokiu būdu dar XVI a. pab. buvo pastatyta bažnyčia, nuo jos ežero link –klebonija su ūkiniu kompleksu ir karčemomis, į R nuo bažnyčios –klebonijos daržas su eglynu. Neabejotinai nuo to laiko šalia bažnyčios buvusios kapinės. 1612 m. Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos

karalius Zigmantas Vaza išplėtė parapiinės bažnyčios fundaciją, priskyres Eigirdžių kaimą, o Telšių mieste – tris miestelėnus ir tris valakus miško. Mokyklai ir špitolei statyti atidavė didžiojo kunigaikščio dvaro žemę, nes dvaro sodyba jau buvo iškelta už Durbino upelio.

1653 m. revizoriai nustatė, kad visi parapijiečiai kiekvieną sekmadienį turi dalyvauti šv. Mišiose ir išklausti pamokslą. Nelankančius bažnyčios buvo liepta bausti pinigėmis baudomis. Be to, dvaras ir klebonas turėjo bausti burtininkavimu užsiimančius žmones ir tuos kurie atlikdavo, anot jų, pagoniškas apeigas kapuose t.y. kapuose puotavo ir tai vadino šermenimis už mirusiųjų vėles.

XVII a. II pusėje kilo daug ginčų tarp Telšių parapijos ir Telšių dvaro laikytojos, Piarnu vaivadienės Kotrynos Denhofienės bei vėliau Telšių seniūno Gerhardo Denhofo. Dėl to Telšių parapiinės bažnyčios klebonas bažnyčia mažai rūpinosi, ji nuskurdo ir buvo mažai remontuojama. Tačiau dar net ir XVIII a. pab. bažnyčiai vis dar priklausė jai kažkada duotos žemės ir nebuvo užstatomos (4 pav.). Tik klebonijos daržų teritorijoje, bažnyčios ŠR pusėje atsirado klebono ūkis su statiniais.

4 pav.

XVIII a. pabaigos tikrosios būklės planas.

Planas iš Lietuvos architektūros istorijos. II tomas. V. 1994. P.263.

1803 m. parapiinės bažnyčios fundacinės pajamos buvo paskirtos Varnių kunigų seminarijai. 1814 m. bloga medinės bažnyčios būklė leido Rusijos imperijos valdininkams ją uždaryti. Varnių seminarija 1815 m. pastatė laikiną bažnyčią. Tuo tarpu Telšių seniūnas privalėjo suremontuoti senąją arba pastatyti naują bažnyčią. Žemaičių vyskupas, norėdamas priversti valdžią pastatyti bažnyčią, iškėlė netgi teismo ieškinį. Bylinėtasi nuo 1811 m. iki 1844 m. Tačiau, kol buvo bylinėjamasi, Telšių policijos įsakymu 1828 m. nugriauta senoji apgriuvusi parapijos bažnyčia. Tai

padarė rusų poručikas Mezniovas. 1836 m. buvo nugriauta ir laikina bažnyčia. Tuo metu 1840 m. buvo įkurta Telšių stačiatikių parapija. Numalšinus 1863 m. sukilimą, Vilniaus generalgubernatoriaus N. Muravjovo iniciatyva 1864-1867 m. kalvoje pagal architekto Tomo Tyšeckio projektą buvo pastatyta mūrinė vienbokštė Telšių Šv. Nikolajaus vardo cerkvė, turinti neogotikos, neobaroko ir neobizantinio stiliaus bruožų (5 pav.).

5 pav.

Telšių Šv. Nikolajaus cerkvė
(fotografuota iš V pusės)

1918 m. atsikūrus nepriklausomai Lietuvos Respublikai, buvo gražinamas nusavintas katalikų bažnyčios turtas. Sklypą, kuriame stovėjo cerkvė, 1919 m. pasiėmė valdžia ir Žemės reformos komisija 1922 m. jį perdavė stačiatikiams. Telšių vyskupija 1926 m. iškėlė bylą dėl sklypo ir cerkvės gražinimo katalikams. Lietuvos vyriausiasis tribunolas 1932 m. kovo 14 d. cerkvę su 1,5 ha sklypu priteisė katalikams. Deja, Telšių ir Šiaulių administracija gražinosi šią bažnyčios teritoriją tik 1934 m., sumokėdama stačiatikių dvasininkijai už pastatytą mūrinę cerkvę 32 590 litų ir naujai cerkei statyti dar skyrė sklypą buvusio vėjo malūno vietoje.

Svarbu paminėti dar vieną faktą susijusį su kalva ant kurios šiuo metu stovi Telšių parapiinė bažnyčia. Vietiniai, seni gyventojai pasakojo, kad V kalvos dalyje tarp Šviesos g. ir Lokės g. esančioje teritorijoje, kur šiuo metu yra įrengtas takas į bažnyčią, yra palaidoti II Pasauliniame kare žuvę vokiečių kariai. Jų tarpe yra palaidotas ir vienas lietuvis. Jie palaidoti ne vien plotelyje kur šiuo metu stovi atminimo lenta. Sovietmečiu teritorija buvo išlyginta, užsodinta medžiais, o

kalvos PV kampe, prie Lokės g., pastatytas viešas WC ir tik atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę šis statinys buvo panaikintas.

Trumpa istorinė pažyma parengta A. Butrimo knygos „Telšių kraštas. Istorija, kultūra, meno paminklai“ V., 2005, A. Miškinio straipsnio „Telšių plano raidos metmenys (iki XIX a. aštuntojo dešimtmečio: medžiaga, faktai ir prielaidos)“ leidinyje Kultūrinio landšafto raida Žemaičių aukštumoje. V. 2004., Lietuvos architektūros istorijos II T. V.1994., ir III T. V. 2000., pagrindu.

TYRIMŲ APRAŠYMAS

Archeologiniai tyrimai vykdyti dviem etapais. I etapas – archeologiniai žvalgomieji tyrimai. II etapas – detalieji archeologiniai tyrimai. Šioje tyrimų ataskaitoje pateikiamas tik žvalgomųjų archeologinių tyrimų aprašymas.

Kalvos šlaitai, kuriuose buvo numatyta įrengti pėsčiųjų takus su poilsio aikštelėmis yra stipriai sužaloti neaiškios pakirties žemės darbų metu. Šlaituose yra įvairių duobių ir nuošliaužų, kurios susidarė eroduojuant kalvos šlaitams. Archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu kalvos, esančios tarp Luokės ir Šviesos gatvių, ir Telšių parapiinės bažnyčios šventoriaus teritorijoje buvo iškasti 26 šurfai (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr.1-5). Šurfai kasti numatytą rekonstruoti arba naujai įrengti pėsčiųjų takų trasose ir numatytą įrengti elektros tinklą ir šviestuvų vietose. Visi šurfai, išskyrus šurfus Nr. 7, Nr. 13 ir Nr. 25 buvo kasti 1,5x1,5 m dydžio. Šurfai Nr.7 ir Nr.13 buvo kasti su išpjovomis, kadangi juose buvo rasti žmonių kapai. Tuo tarpu šurfas Nr. 25 kastas su išpjova, nes jame buvo rastas neaiškios paskirties rąstas.

ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŲJŲ TYRIMŲ APRAŠYMAS

(brėž. Nr. 1-10; nuotr. Nr.1-48)

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu kalvos teritorijoje (už šventoriaus ribų) buvo iškasta 20 šurfų, t.y. šurfai Nr. 1-20. Telšių parapiinės bažnyčios šventoriuje buvo iškasti 6 šurfai, t.y. šurfai Nr. 21-26. Tyrimų ataskaitoje esančiame situaciniame plane, brėžnyje Nr. 1, nurodytų šurfų sutartinis ženklas, jo mastelis, dėl vizualinių sumetimų, neatitinka plano mastelio. Todėl tyrimų aprašyme yra pateikiamos šurfo centro koordinatės ir nurodomi atstumai nuo aplinkinių objektų arba nuo kitų šurfų.

Šurfas Nr. 1

(brėž. Nr. 1, 2 (šurfas Nr.1, vakarinė sienelė); nuotr. Nr. 6, 7)

Šurfas Nr. 1 buvo iškastas pėsčiųjų tako pradžioje, Luokės g. ŠR pakraštyje (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 6). Šurfas buvo iškastas 7,0 m PV kryptimi nuo gyvenamo namo Luokės g. Nr. 1 PV kampo ir 7,5 m V kryptimi. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206. 785,03,

Y-391.249,03. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo V sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo susiformavusi daugiamečių žolių velėna ant pilkos spalvos permaišytos žvyringos žemės (žiūr. brėž. Nr. 2; nuotr. Nr.7). Po šiuo sluoksniu prasidėjo apie 0,55 m storio pilkos, permaišytos žemės sluoksnis. Paviršiniame ir šiame sluoksnyje buvo randami sulaužyti, smulkūs žmonių kaulai. Jie, matyt, šalia gatvės pateko arba kartu su nukastomis ar atvežtomis žemėmis, kai buvo tvarkomas gatvės kelkraštis arba po įvairių žemės darbų kalvos viršuje kartu su lietaus vandeniu.

Po šiuo sluoksniu 0,7 m gylyje nuo šalikelės paviršiaus, Ha 134.70, buvo supiltinis iki 0,1 m storio pilkos žemės ir panašaus storio žvyro bei smėlio sluoksneliai. Gali būti, kad šie sluoksneliai supilti įrengiant Luokės g. sankasą. Po jais, 0,8-0,9 m gylyje nuo paviršiaus prasidėjo dar vienas 0,55-0,75 m storio permaišytos žemės sluoksnis. Šį sluoksnį sudarė priemolis, smėlis ir žemė. Jame buvo smulkių, pavienių raudonų plytų gabaliukų. 1,5 m gylyje nuo paviršiaus buvo padarytas šurfo pjūvis ir giliau kasta tik 1,0 m pločio šurfo Š pusė. Šiame gylyje, Ha 133.92, po permaišytu sluoksniu prasidėjo 0,5 m storio pilkos smėlingos žemės sluoksnis. Gali būti, kad tai autentiškas kalvos paviršius šiuo metu esantis po apie 1,5 m storio supiltiniais sluoksniais.

2,05 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 133.37, prasidėjo natūralus pilkos spalvos smėlis.

Šurfo gylis 2,1 m nuo Luokės g. kelkraščio paviršiaus, jo apačia Ha 133.30.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 2

(brėž. Nr. 1, 2 (šurfas Nr.2, šiaurinė sienelė); nuotr. Nr. 6, 8)

Šurfas Nr. 2 buvo iškastas pėsčiųjų tako pradžioje, Luokės g. ŠR pakraštyje (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 6). Šurfas buvo iškastas 12,0 m V kryptimi nuo šurfo Nr. 1. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206. 788,59, Y-391.234,64. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo Š sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo susiformavusi daugiamečių žolių velėna pilkos spalvos permaišytoje žvyringoje žemėje (žiūr. brėž. Nr. 2; nuotr. Nr.8). Po šiuo sluoksniu prasidėjo apie 0,35 m storio pilkos permaišytos žemės sluoksnis. Paviršiniame ir šiame sluoksnyje buvo randami sulaužyti, smulkūs žmonių kaulai. Jie, matyt, šalia gatvės pateko arba kartu su nukastomis ar atvežtomis

žemėmis, kai buvo tvarkomas gatvės kelkraštis arba po įvairių žemės darbų kalvos viršuje kartu su lietaus vandeniu.

Po šiuo sluoksniu 0,45 m gylyje nuo šalikelės paviršiaus, Ha 134.40, prasidėjo 0,6-0,7 m storio permaišytos žemės sluoksnis. Jame buvo smulkių, pavienių raudonų plytų gabaliukų. 1,0-1,15 m gylyje nuo paviršiaus buvo supiltinis 0,2 m storio žvyro bei smėlio sluoksniai. Po jais 1,4 m gylyje nuo kelkraščio paviršiaus rastas 0,4 m storio pilkos smėlingos žemės sluoksnis. Gali būti, kad tai autentiškas kalvos paviršius šiuo metu esantis šurfo Nr. 2 teritorijoje po 1,5 m storio supiltiniais sluoksniais.

1,9 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 133.00, prasidėjo natūralus pilkos spalvos smėlis.

Šurfo gylis 2,0 m nuo Luokės g. kelkraščio paviršiaus, jo apačia Ha 132.96.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 3

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 9-11)

Šurfas Nr. 3 buvo iškastas numatytos įrengti pėsčiųjų tako poilsio aikštelės Š pusėje, ant terasos, nors projekte numatyta kabanti aikštelė turėjo būti įrengiama ant polių įgręžtų į pakankamai statų kalvos šlaitą (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 9,10). Šurfas Nr. 3 buvo iškastas 9,8 m P kryptimi nuo šurfo Nr. 4 ir 10,0 m V kryptimi. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.809,24, Y-391.231,42. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo susiformavusi velėna. Po ja rastas apie 0,2 m storio permaišytos pilkos, smėlingos žemės sluoksnis po kuriuo apie 0,35 m nuo kalvos paviršiaus, Ha 143.10 prasidėjo natūralus geltonos spalvos smėlis.

Šurfo gylis 0,95 m nuo kalvos šlaito paviršiaus, jo apačia Ha 143.02.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 4

(brėž. Nr. 1, 3; nuotr. Nr. 12-14)

Šurfas Nr. 4 buvo iškastas pėsčiųjų tako numatyto įrengti kalvos R šlaite trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 12). Šurfas Nr. 4 buvo iškastas 10,0 m R kryptimi ir 9,8 m Š kryptimi nuo

šurfo Nr. 3 ir 6,5 m P kryptimi nuo šurfo Nr. 5. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206. 820,59, Y-391.243,09. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo V ir Š sienelių pjūviai.

Šurfo paviršius duobėtas. Pripilta augalinių atliekų ir auga vešlios piktžolės. Po velėna buvo 0,5-0,6 m storio pilkos spalvos permaišytas molingas sluoksnis (žiūr. brėž. Nr. 3; nuotr. Nr.13, 14). Po šiuo sluoksniu 0,7 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 144.33, šurfo V pusėje buvo rastas iki 0,1 m storio smėlio su mažais medžio angliukais sluoksnelis. Po juo prasidėjo permaišytas sluoksnis, kuris užpildė 1,15 m gylio apvalią duobę. Likusioje šurfo dalyje po paviršiniu permaišytu sluoksniu buvo keli smėlio ir molio sluoksniai po kuriais toliau tęsėsi pilkas smėlis su medžių šaknimis. Atrodo, kad šioje šurfo dalyje žemės prasidėjo 0,5 m. gylyje, Ha 144.00. Tuo tarpu V šurfo dalyje natūralus pilkas smėlis rastas tik iškastos duobės apačioje, t.y. 1,9 m nuo paviršiaus, Ha 142.62.

Šurfas buvo iškastas 2,0 m gylio nuo šlaito paviršiaus, jo apačia Ha 142.56.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 5

(brėž. Nr. 1, 4; nuotr. Nr. 15-17)

Šurfas Nr. 5 buvo iškastas pėsčiųjų tako numatyto įrengti kalvos R šlaite trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 17). Šurfas Nr. 5 buvo iškastas 6,5 m Š kryptimi nuo šurfo Nr. 4 ir 5,3 m P kryptimi nuo šurfo Nr. 6. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206. 827,31, Y-391.243,03. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo V, Š ir R sienelių pjūviai.

Šurfo paviršius duobėtas. Pripilta augalinių atliekų ir auga vešlios piktžolės. Po velėna šurfo ŠR kampe buvo rasta 1,65 m gylio nuo šlaito paviršiaus duobė, kurios viršutinė dalis buvo nuolaidžiais kraštais, o apatinė stačiais šlaitais (žiūr. brėž. Nr. 4; nuotr. Nr. 15, 16). Šioje duobėje skersai ją buvo sutrūnijęs rąstas. Tik šurfo V pusėje jis gulėjo permaišytame pilkos spalvos priemolio sluoksnyje, kurio storis nuo paviršinio velėnos sluoksnio 1,3-1,85 m. Medienos dėmė R pjūvyje pasklidusi 0,2-0,23 m skersmens apskritame plotelyje, o V sienelėje 0,22 aukščio ir 0,4 m pločio plote. Šurfo R sienelėje po duobės nuolaidžiąja sienele 0,85 m gylyje nuo šlaito viršaus, Ha 143.77, buvo iki 0,1 m storio medienos trūnėsių sluoksnis. Po juo supiltinis iki 0,25 m storio smėlio

sluoksnis. Visame šurfe po permaišytais sluoksniais buvo rastas iki 1,1 m storio smėlio su medžio angliukais sluoksnelis, Ha 143.50. Medžio angliukų sluoksnis buvo nelygiai pasklidęs virš natūralaus gelsvos spalvos smėlio t. y. įžemio. Gali būti, kad iškastoje duobėje kažkas buvo deginta. Tačiau kokių nors kitokių liekanų nebuvo pastebėta.

Šurfas buvo iškastas šlaite, tad jo gylis buvo 1,6-2,0 m gylio nuo šlaito paviršiaus, jo apačia Ha 142.90.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 6

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 17, 18)

Šurfas Nr. 6 buvo iškastas pėsčiųjų tako numatyto įrengti kalvos R šlaite trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 17). Šurfas Nr. 6 buvo iškastas 5,3 m Š kryptimi nuo šurfo Nr. 5 ir 22,0 m P kryptimi nuo šurfo Nr. 8. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.832,69, Y-391.244,75. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršius duobėtas. Pripilta augalinių atliekų ir auga vešlios piktžolės. Po velėna rastas 1,8 m storio permaišytos pilkos spalvos priemolio sluoksnis po kuriuo prasidėjo natūralus rusvas smėlis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,85 m nuo kalvos šlaito paviršiaus, jo apačia Ha 143.40.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 7

(brėž. Nr. 1, 5 (šurfas Nr. 7, planas); nuotr. Nr. 19, 20)

Šurfas Nr. 7 buvo iškastas numatytą įrengti laiptų viršutinės aikštelės vietoje (žiūr. brėž. Nr. 1) kiek nuolaidėjančiame R kryptimi kalvos aikštelės pakraštyje. Šurfas Nr. 7 buvo iškastas 7,8 m ŠV kryptimi nuo šurfo Nr. 4 ir 7,5 m PV kryptimi nuo šurfo Nr. 5. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.824,57, Y-391.236,06. Šurfas pirmame etape buvo kastas 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B,C, o R ir V skaičiais 1,2,3. Tačiau radus kapą Nr. 1 buvo išlėstas V kryptimi 1,5 m ir Š kryptimi 1,0 . Tokiu būdu šurfo dydis 6,0 m². Tyrimų metu braižytas šurfo planas.

Šurfo paviršiuje buvo pėčiųjų tako betoninių plytelių danga ir po jomis žvyro sluoksnis. Po žvyru prasidėjo permaišytas juodos žemės su moliu sluoksnis, kurio storis 0,4-0,7 m. Šiame sluoksnyje rastas fragmentas molinio dubens pakraštėlio (žiūr. radinių sąrašą Nr. 39). Po šiuo sluoksniu buvo rudo priemolio permaišyto su smėlio tarp sluoksniais sluoksnis, kuriame buvo pavieniai išardytų griaučių kaulai. Šurfo kv. A-C-1 0,6 m gylyje R šurfo gale ir 0,75 m V šurfo gale ėmė dengtis griaučiai, t.y. *kapas Nr. 1* (žiūr. brėž. Nr. 5; nuotr. Nr. 19,20).

Kapas Nr. 1 rastas 0,6-0,75 m gylyje, Ha 146.42. Kapo duobės kontūras permaišytame rudo priemolio sluoksnyje kapo V gale nebuvo žymus. Tad kapo duobės forma nenustatyta. Kažkokio perkasio pėdsakai buvo matomi tik 0,4 m gylyje šurfo kv. C-1 ir kv. B,C-2,3. Griaučiai išlikę gerai, trūksta abiejų rankų plaštakų kaulų, bei yra atsiskyres nuo blaudzikaulio dešinės kojos stipinkaulis. Gali būti, kad tai įvyko kasant kapą Nr. 7, kuris buvo vėliau rastas plote Nr. 8. Palaikų ilgis nuo viršugalvio iki pėdų galų apie 2,1 m (šio ilgio negalima laikyti mirusiojo buvusiu ūgiu). Palaikai orientuoti galva 270° V kryptimi. Griaučiai ištiestoje padėtyje, dešinė ranka ištiesta priešono, kairė ranka sulenкта buku kampu ir padėta ant dubens. Karsto liekanų nerasta. Įkapių nerasta, išskyrus preparuojamoje žemėje rastas pavienes molinių indų šukes (žiūr. radinių sąrašą Nr. 40, 41) bei vitražinio rudos spalvos stiklo fragmentėlį (žiūr. radinių sąrašą Nr. 42). Palaikų viršutinė dalis buvo ant įžemio t.y. rausvo molio. Tuo tarpu apatinė dalis ant perkasto sluoksnio. Kapas I tyrimų etape buvo paliktas ir užkastas. II tyrimų etape, kai šurfas pateko į tiriamos perkastos VIII plotą, jis buvo iškeltas ir perlaidotas kitoje numatytoje vietoje. Duobė, kurios kontūrai buvo žymūs šurfo kv. B,C-2,3 buvo palikta nepreparuota, nes būtų reikėję dar kartą plėsti šurfą į plotą, kuris nenumatytas užstatyti.

Šurfas buvo iškastas iki 0,75-0,9 m gylio, Ha 146.27.

Šurfas Nr. 8

(brėž. Nr. 1, 5 (šurfas Nr.8 planas, vakarinė ir šiaurinė sienelės); nuotr. Nr. 21-23)

Šurfas Nr. 8 buvo iškastas pėčiųjų tako numatyto įrengti kalvos R šlaite trasoje, jos Š gale (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 23). Šurfas Nr. 8 buvo iškastas 22,0 Š kryptimi nuo šurfo Nr. 6 ir 6,5 m V kryptimi nuo gyvenamo namo Šviesos g. Nr. 4 PV kampo. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206. 855,03, Y-391.249,77. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo planas, Š ir V sienelių pjūviai.

Šurfo paviršiuje vietomis buvo asfaltas arba suvažinėta gruntinė danga. Po jais buvo apie 0,2 m storio permaišyto žvyro sluoksnis ir 0,08-0,1 m storio griuvenų sluoksnelis, kuris įvažiavimo į gyvenamo namo cokoliniame aukšte esantį garažą vietoje buvo suformuotas po gyvenamo namo statybos XX a. 8 dešimtmetyje. Po šiais sluoksniais buvo rusvai juodos žemės sluoksnis su smėlio tarp sluoksniu, kurio storis 0,35-0,8 m. Sluoksnyje buvo raudonų plytų duženų. Šiame sluoksnyje šurfo Š dalyje 0,75 m gylyje nuo įvažiavimo paviršiaus, Ha 144.76, buvo rastas fragmentas pastato pamato t.y. jo P pusė (žiūr. brėž. Nr. 5; nuotr. Nr. 21,22). Pamatas apie 0,8 m pločio. Jo kraštiniai, kiauto akmenys dideli: 54,0x60,0x72,0 cm; 38,0x 65,0x74,0 cm. Jie sudėti į juodą žemę kartu su vidutiniais ar mažais akmenimis. Išlikusi tik apatinė pamato akmenų eilė. Po jais ir likusioje šurfo dalyje po juodos žemės sluoksniu prasidėjo permaišytas rudos spalvos priemolis, kurio storis 0,75 m. Po juo 1,60 m gylyje nuo įvažiavimo paviršiaus, Ha 144.00, prasidėjo natūralus rusvas molis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,65 m nuo įvažiavimo paviršiaus, jo apačia Ha 143.95.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta. Rastas pastato pamato fragmentas gali būti priskirtas XX a. vidurio sodybos gyvenamo namo liekanoms. Šios sodybos ūkio pastato, stovėjusio galu į Šviesos g. pamatų akmenys dar vis ryškūs žemės sklypo V pakraštyje (žiūr. nuotr. Nr. 23).

Šurfas Nr. 9

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 24)

Šurfas Nr. 9 buvo kalvos viršuje esančios aikštelės Š pusėje, buvusio pėsčiųjų tako trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfas Nr. 9 buvo iškastas 5,0m P kryptimi nuo bažnyčios ūkio pastato esančio šventoriaus PR kampe, PV kampo ir 4,0 m V kryptimi. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.836,79, Y-391.222,12. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo betoninės plytelės. Po jomis supiltinis apie 0,2 m storio žvyro sluoksnis. Po jais buvo 0,1-0,15 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis, matyt, teritorijoje susiformavęs iki 1991 m., t.y. kryžiaus statybos ir takų įrengimo. Po šiuo sluoksniu prasidėjo 0,55-1,25 m storio permaišytas smėlingas rusvo priemolio sluoksnis, kuriame buvo rastas nemažas kiekis žmonių griaučių kaulų iš suardytų palaidojimų. Tai pat šiame sluoksnyje 0,5 m gylyje nuo

paviršiaus buvo rastas fragmentėlis žalvarinės grandinėlės (žiūr. radinių sąrašą Nr. 1). Išlikusio kapo ar jo fragmentų nerasta. Šviesiai rusvos spalvos natūralus rusvas smėlis, t.y. įžemis prasidėjo 1,4-1,7 m gylyje nuo tako paviršiaus, Ha 148.29.

Šurfo gylis 1,75 m nuo tako paviršiaus, jo apačia Ha 148.23.

Šis šurfas, esantis tvarkomos teritorijos pakraštyje, buvo panaudotas iškeltų griaučių perlaidojimui.

Šurfas Nr. 10

(brėž. Nr. 1, 6; nuotr. Nr. 25)

Šurfas Nr. 10 buvo kalvos viršuje esančios aikštelės P pusėje, buvusio pėsčiųjų tako trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfas Nr. 10 buvo iškastas 22,7 m R kryptimi nuo kryžiaus centro ir 18,5 m P kryptimi nuo šventoriaus tvoros 7 stulpo (skaičiuojant nuo R galo). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.836,76, Y-391.222,04. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo planas ir P sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo betoninės plytelės. Po jomis supiltinis apie 0,35 m storio smėlio sluoksnis (žiūr. brėž. Nr. 6; nuotr. Nr. 25). Po jais buvo 0,15 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis, matyt, teritorijoje susiformavęs iki 1991 m., t.y. kryžiaus statybos ir takų įrengimo. Po šiuo sluoksniu prasidėjo 0,4 m storio permaišytas rudo molio sluoksnis, kuriame buvo rastas *kapas Nr. 2*.

Kapas Nr. 2 buvo rastas 0,75 m gylyje, Ha 146.82. Kapo duobės kontūras permaišytame rausvo molio sluoksnyje nebuvo žymus. Tad kapo duobės forma nenustatyta. Išlikusi tik viršutinė griaučių pusė. Apatinė jų dalis nuo dubenkaulių nuardyta kažkokių darbų metu. Išlikusių palaikų ilgis nuo viršugalvio iki dubenkaulių apačios 0,85 m. Palaikai orientuoti galva 285° ŠV kryptimi. Griaučiai ištiestoje padėtyje. Abi rankos sulenktos buku kampu ir padėtos ant dubens. Karsto liekanų nerasta. Įkapių nerasta. Kapo ŠR pusėje rastos trys geležinės kaltinės, į galą smailejančios, stačiakampio skersinio pjūvio, stačiakampe, viduryje iškilia galvute, viny. Jų ilgis apie 7,0 cm. Po palaikais toliau tęsėsi permaišytas molis. Kapas I tyrimų etape buvo paliktas, įžemis nebuvo pasiektas. Vėliau, šurfas pateko į perkamos VII plotą.

Šurfas buvo iškastas iki 0,95 m gylio, Ha 146.68.

Šurfas Nr. 11

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 26)

Šurfas Nr. 11 buvo kalvos viršuje esančios aikštelės PV pakraštyje, buvusio pėsčiųjų tako trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfas Nr. 11 buvo iškastas 3,0 m P kryptimi nuo kryžiaus centro ir 12,0 m V kryptimi. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.820,09, Y-391.192,59. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje Š jo dalyje buvo betoninės plytelės. Po jomis supiltinis apie 0,2 m storio žvyro sluoksnis, o P dalyje po velėna buvo 0,1-0,15 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis. Visame šurfe 0,3-0,35 m gylyje nuo paviršiaus prasidėjo permaišytas rusvo priemolio sluoksnis. Po šiuo sluoksniu 0,9 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.34, prasidėjo natūralus baltas smėlis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,25 m nuo tako paviršiaus, jo apačia Ha 147.99.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 12

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 27)

Šurfas Nr. 12 buvo kalvos viršuje esančios aikštelės V pakraštyje, suprojektuotų laiptų pradžioje, pėsčiųjų tako trasoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfas Nr. 12 buvo iškastas 7,0 m P kryptimi nuo šventoriaus tvoros 2 stulpo (skaičiuojant nuo V galo). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.835,32, Y-391.174,81. Šurfo dydis I tyrimų etape buvo 1,5x1,5 m, tačiau radus kpalaidojimą jis buvo padidintas iškasus kv. A-2 0,5 m ilgio R kryptimi išpjovą. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo velėna. Po velėna buvo 0,2 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis. Žemiau apie 0,3 m storio permaišytos rusvai juodos žemės sluoksnis ir 0,9 m storio permaišytas pilkai rudo priemolio sluoksnis kuriame buvo rasti pavieniai sulaužyti griaučių kaulai.

Išlikusio kapo ar jo dalies nerasta. Po šiuo sluoksniu 1,2 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 147.69, prasidėjo natūralus gelsvas smėlis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,25 m nuo kalvos paviršiaus, jo apačia Ha 147.64.

Šis šurfas, esantis tvarkomos teritorijos pakraštyje, buvo panaudotas iškeltų griaučių perlaidojimui.

Šurfas Nr. 13

(brėž. Nr. 1, 7; nuotr. Nr. 28-30)

Šurfas Nr. 13 buvo iškastas kalvos viršuje esančios aikštelės ŠV pakraštyje, suprojektuoto apšvietimo stulpo pamato vietoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfas Nr. 13 buvo iškastas 16,0 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 12 ir 4,5 m P kryptimi nuo šventoriaus tvoros 8 stulpo (skaičiuojant nuo V galo). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.836,62, Y-391.191,13. Šurfas I tyrimų etape buvo iškastas 1,5x1,5 m, tačiau jame radus kapą buvo padidintas 0,5 Š kryptimi ir 0,5 m R kryptimi. Tokiu būdu šurfo plotas tapo 3,5 m². Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo planas ir V sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna. Po velėna buvo 0,12-0,4 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis (žiūr. brėž. Nr. 7; nuotr. Nr. 30). Žemiau prasidėjo apie 0,55-0,6 m storio permaišyto priemolio sluoksnis. Jame buvo pavieniai sulaužyti griaučių kaulai ir labai daug ir įvairaus storio greta augančios mažalapės liepos šaknų. Šiame sluoksnyje 0,6 m gylyje nuo paviršiaus atsidengė *kapas Nr. 3* (žiūr. brėž. Nr. 7; nuotr. Nr. 28).

Kapas Nr. 3 rastas 0,6 m gylyje, Ha 149.60. Kapo duobės kontūras permaišytame rausvo priemolio sluoksnyje nebuvo žymūs. Tad kapo duobės forma nenustatyta. Griaučiai sunykę, tačiau nesuardyti. Palaikų ilgis nuo viršugalvio iki pėdų galų apie 1,75 m. Palaikai orientuoti galva 270° V kryptimi. Griaučiai ištiestoje padėtyje, abi rankos sulenktos buku kampu ir padėtos ant dubens. Karsto liekanų nerasta. Kaklo srityje ir krūtinės apatinėje dalyje rasti šilkiniai siūlai (žiūr. nuotr. Nr. 29) padengti aukso ir sidabro juostele (žiūr. radinių sąrašą Nr. 43). Jie buvo išvalyti ir konservuoti P. Gudyno muziejinių vertybių restauravimo centre bei ten pat atlikti mikrocheminiai ir morfologiniai tyrimai (žiūr. priedą Nr. 5). Ant kaklo yra buvęs uždėtas rožančius su mediniais karoliukais (žiūr. radinių sąrašas Nr.2/1-8). Tarp karoliukų yra buvę tarpais įverti keturi žalvariniai medalikėlai (žiūr. radinių sąrašą Nr. 3-7) ir žalvarinis kryželis (žiūr. radinių sąrašą Nr. 8). Radinius galima datuoti XVIII a. Palaikai buvo permaišytame sluoksnyje. Kadangi, kapo vietoje turėjo būti montuojamas šviestuvo pamatas, griaučiai buvo išimti ir perlaidoti tame pačiame šurfe, išpjovos vietoje.

Įžemis, natūralus baltas smėlis buvo pasiektas 0,85 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 149.02.
Šūrfas buvo iškastas iki 0,95 m gylio, apačia – Ha 148.92.

Šūrfas Nr. 14

(brėž. Nr. 1, 8 (šūrfas Nr.14, šiaurinė sienelė); nuotr. Nr. 31)

Šūrfas Nr. 14 buvo iškastas kalvos viršuje esančios aikštelės Š pakraštyje, suprojektuoto apšvietimo stulpo pamato vietoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šūrfas Nr. 14 buvo iškastas 19,0 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 13 ir 4,5 m P kryptimi nuo šventoriaus tvoros. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.834,64, Y-391.209,64. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo velėna. Po velėna buvo 0,45-0,55 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis (žiūr. brėž. Nr. 8; nuotr. Nr. 31). Šiame sluoksnyje 0,5 m gylyje rastas molinio indo sienelės fragmentėlis (žiūr. radinių sąrašą Nr. 34). Žemiau apie 0,35 m storio pilkos, smėlingos žemės sluoksnis, 0,2 m storio rusvai pilkos žemės bei 0,2-0,25 m storio permaišyto pilkos spalvos priemolio sluoksnis. Šurfo V pakraštyje nuo 0,65 m gylio nuo paviršiaus iki 1,55 m tęsėsi permaišytos pilkai rusvos žemės sluoksnis, tarsi, kastos duobės kontūras. Tačiau šios spėjamos duobės apačioje buvo rasta tik pavienė kaukolė, kitų griaučių kaulų nerasta, nors visuose aukščiau aprašytuose sluoksniuose buvo rasti pavieniai sulaužyti griaučių kaulai. 1,05 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.74, prasidėjo natūralus pilkšvas smėlis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,65m nuo kalvos paviršiaus, jo apačia Ha 148.23.

Šūrfas Nr. 15

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 32)

Šūrfas Nr. 15 buvo kalvos viršuje esančios aikštelės ŠR pakraštyje, suprojektuoto apšvietimo stulpo pamato vietoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šūrfas Nr. 15 buvo iškastas 17,0 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 14 ir 4,0 m P kryptimi nuo šventoriaus tvoros. Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.833,81, Y-391.226,80. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo velėna. Po velėna buvo 0,2 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis (žiūr. nuotr. Nr. 32). Žemiau apie 1,9 m storio permaišyto pilkai rusvos spalvos priemolio sluoksnis. Šiame sluoksnyje buvo rasti pavieniai sulaužyti griaučių kaulai. Išlikusio kapo ar jo dalies nerasta. Po šiuo sluoksniu 2,2 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.14, prasidėjo natūralus pilkšvas smėlis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 2,25 m nuo kalvos paviršiaus, jo apačia Ha 147.79.

Šurfas Nr. 16

(brėž. Nr. 1, 8 (šurfas Nr. 16, vakarinė sienelė); nuotr. Nr. 33,34)

Šurfas Nr. 16 buvo pėsčiųjų tako į bažnyčią, esančio kalvos V pusėje, Š pakraštyje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklus su atramomis šviestuvams. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.864,65, Y-391.118,77. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo V sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna. Po velėna buvo 0,2-0,35 m storio pilkos žemės sluoksnis (žiūr. brėž. Nr. 8; nuotr. Nr. 34). Žemiau prasidėjo 0,4-1,3 m storio permaišyto pilkai rusvos spalvos priemolio sluoksnis. Šiame sluoksnyje buvo pavieniai įvairaus dydžio raudonų plytų duženų fragmenteliai ir įvairaus dydžio akmenys. Be to jame rasti pavieniai molinių indų fragmentai (žiūr. radinių sąrašą Nr. 35-38). Suoksnis gilėjo Š kryptimi, t.y. link dabartinės automobilių stovėjimo aikštelės esančios Šviesos ir Luokės gatvių sankryžoje.

Įžemis, t.y. natūralus rudas molis prasidėjo 0,7-1,65 m gylyje nuo žemės paviršiaus, Ha 143.08, Ha 142.10.

Šurfo gylis 1,7 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 142.00.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 17

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 35)

Šurfas Nr. 17 buvo pėsčiųjų tako į bažnyčią, esančio kalvos V pusėje, Š pakraštyje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklis su atramomis šviestuvams. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 13,5 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 16 (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.864,11, Y-391.131,41. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. nuotr. Nr. 35). Po velėna buvo 0,2-0,3 m storio pilkos žemės sluoksnis. Žemiau prasidėjo 0,6 m storio permaišyto pilkšvos spalvos molio sluoksnis.

Įžemis, t.y. natūralus rudas molis prasidėjo 0,9 m gylyje nuo žemės paviršiaus, Ha 143.52.

Šurfo gylis 1,0 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 143.50.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 18

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 36)

Šurfas Nr. 18 buvo pėsčiųjų tako į bažnyčią, esančio kalvos V pusėje, Š pakraštyje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklus su atramomis šviestuvams. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 13,5 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 17 (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.863,72, Y-391.145,61. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. nuotr. Nr. 36). Po velėna buvo 0,1-0,15 m storio pilkos žemės, 0,05 m storio smėlio bei vėl 0,1 m storio pilkos žemės sluoksniai. Žemiau prasidėjo 0,65-0,7 m storio permaišytas pilkšvos spalvos molio sluoksnis.

Įžemis, t.y. natūralus rudas molis prasidėjo 1,0 m gylyje nuo žemės paviršiaus, Ha 148.58.

Šurfo gylis 1,1 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 148.50.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 19

(brėž. Nr. 1, 8 (šurfas Nr. 19, šiaurinė sienelė); nuotr. Nr. 37)

Šurfas Nr. 19 buvo pėsčiųjų tako į bažnyčią, esančio kalvos V pusėje, Š pakraštyje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklis su atramomis šviestuvams. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 13,5 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 18 (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.863,18, Y-391.159,25. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo Š sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. brėž. Nr. 8; nuotr. Nr. 37). Po velėna buvo 0,1 m storio pilkos žemės, 0,15-0,3 m storio permaišyto rudo molio sluoksniai. Po jais buvo 0,2 m storio pilkos spalvos priemolio sluoksnis su smulkiomis raudonų plytų duženomis. Jis storėjantis link R pusės t.y. link bažnyčios. Po šiuo sluoksniu buvo dar vienas rusvai pilkos spalvos molingas sluoksnis, kurio storis 0,15-0,45 m. Šie abu sluoksniai, matyt, susiformavo XIX a. pab., tuometinės cerkvės statybos laikotarpiu. Po šiais sluoksniais 0,9-1,0 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 146.23, prasidėjo natūralus raudonas molis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,15-1,4 m nuo esamo paviršiaus, nes kastas nuolaidėjančiame kalvos paviršiuje, jo apačia Ha 145.75.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 20

(brėž. Nr. 1, 8 (šurfas Nr. 20, šiaurinė sienelė); nuotr. Nr. 38)

Šurfas Nr. 20 buvo iškastas pėsčiųjų tako į bažnyčią, esančio kalvos V pusėje, Š pakraštyje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklus su atramomis šviestuvams. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 13,0 m R kryptimi nuo šurfo Nr. 19 (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.862,75, Y-391.171,96. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo Š sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. brėž. Nr. 8; nuotr. Nr. 38). Po velėna buvo 0,1-0,3 m storio pilkos žemės, 0,1 m storio smėlio ir šurfo R pusėje 0,4 m storio permaišyto rudo molio sluoksniai. Po jais buvo 0,35-0,5 m storio permaišyto molio su smulkiomis raudonų plytų

duženomis sluoksnis. Šie abu sluoksniai, matyt, susiformavo XIX a. pab. tuometinės cerkvės statybos laikotarpiu. Po šiais sluoksniais 0,8-1,0 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 147.73, prasidėjo natūralus raudonas molis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,05-1,3 m nuo esamo paviršiaus, nes kastas nuolaidėjančiame kalvos paviršiuje, jo apačia Ha 146.86.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 21

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 39)

Šurfas Nr. 21 buvo iškastas parapinės bažnyčios šventoriaus Š pusėje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklus. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 6,0 m Š kryptimi nuo bažnyčios Š sienos (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.876,01, Y-391.200,48. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelių pjūviai nebraižyti.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. nuotr. Nr. 39). Po velėna buvo 0,15-0,2 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis. Po juo apie 0,4 m storio tamsiai pilkos spalvos permaišytas molingos žemės sluoksnis. Šiame sluoksnyje buvo pavieniai nedideli akmenys. Po juo buvo 0,35-0,55 m storio permaišyto rudo molio sluoksnis.

1,1 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.93, prasidėjo vientisas, natūralus raudonas molis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,3 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 148.75.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 22

(brėž. Nr. 1, 9 (šurfas Nr. 22, šiaurinė sienelė))

Šurfas Nr. 22 buvo iškastas parapinės bažnyčios šventoriaus V pusėje, kur buvo numatyta įrengti šalia tako į bažnyčią, požeminius apšvietimo tinklus. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 11,5 m V kryptimi nuo bažnyčios bokšto V sienos ir 4,6 m R kryptimi nuo šventoriaus V sienos (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-

6.206.864,15, Y-391.180,02. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo Š sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. brėž. Nr. 9). Po velėna buvo 0,2 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis. Po juo 0,3-0,4 m storio permaišytas molio su retomis smulkiomis raudonų plytų duženomis sluoksnis. Po šiuo sluoksniu šurfo R pusėje buvo 0,15 m storio supiltas perdegusio anglies šlako sluoksnis. 0,75-0,8 m gylyje nuo šventoriaus paviršiaus, Ha 149.32, rastas 0,35-0,45 m storio pilkos žemės su retais medžio angliukais sluoksnis. Po šiuo sluoksniu 1,08-1,2 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.97, prasidėjo natūralus raudonas molis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 1,45 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 148.62.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 23

(brėž. Nr. 1, 9 (šurfas Nr. 23, vakarinė sienelė); nuotr. Nr. 40)

Šurfas Nr. 23 buvo iškastas parapiinės bažnyčios šventoriaus ŠV kampe, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklus. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 5,0 m P kryptimi nuo bažnyčios šventoriaus Š sienos ir 20,0 m V kryptimi nuo bažnyčios bokšto V sienos (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.873,25, Y-391.179,80 Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo V sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. brėž. Nr. 9; nuotr. Nr. 40). Po velėna buvo 0,15 m storio pilkos žemės sluoksnis. Po juo šurfo ŠV kampe ir P pakraštyje buvo kalkių trupinių intarpas. Šie intarpai buvo arba virš arba pačiame permaišytos pilkos žemės su kalkių trupiniais ir smulkiomis raudonų plytų duženomis sluoksnyje, kurio storis 0,9-1,05 m. Sluoksnio apačioje 1,2 m gylyje nuo paviršiaus buvo dar vienas apie 0,1 m storio kalkių trupinių sluoksnelis. Po šiais sluoksniais prasidėjo permaišyto pilkai rudos spalvos molio sluoksnis su kalkių trupiniais ir smulkiomis raudonų plytų duženomis. Jo storis 0,8-1,05 m. Tyrimų metu kokių nors radinių nerasta. Tad permaišytus pilkos žemės ar permaišyto molio su kalkėmis ir raudonų plytų duženomis sluoksnių chronologija neaiški. Neabejotinai viršutinis sluoksnio horizontas siejamas su cerkvės statyba XIX a. pab. Tačiau apatinysis, esantis 1,0-1,2 gylyje nuo paviršiaus, gali būti susijęs su ankstesnės bažnyčios griovimo ar rekonstrukcijos etapais.

Po šiais sluoksniais 2,05 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 147.80, prasidėjo natūralus raudonas molis, t.y. įžemis.

Šurfo gylis 2,2 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 147.63.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 24

(brėž. Nr. 1, 10; nuotr. Nr. 41,42)

Šurfas Nr. 24 buvo iškastas parapinės bažnyčios šventoriaus V pusėje, kur buvo numatyta įrengti šalia tako į bažnyčią, požeminius apšvietimo tinklus. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 11,5 m V kryptimi nuo bažnyčios bokšto V sienos ir 4,6 m R kryptimi nuo V šventoriaus tvoros atkarpos ir 12,5 m nuo P šventoriaus tvoros atkarpos (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.854,62, Y-391.179,44. Šurfo dydis 1,5x1,5 m. Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo planas ir P sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. brėž. Nr. 10; nuotr. Nr. 41). Po velėna buvo 0,15 m storio pilkos žemės sluoksnis. Po juo 0,05 m storio žvyro su mažais akmenukais sluoksnelis, tarsi, tako paviršius. Po juo 0,25 m storio permaišyto pilkos spalvos priemolio sluoksnis, tarsi, užpildęs viršutinę duobės pusę. Likusi pjūvio dalis užpildyta permaišytu rusvo molio sluoksniu, kurio storis 0,75 m. Šio sluoksnio apačioje, 0,9 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.74, prasidėjo rudas molis, kuriame 1,0 m gylyje nuo paviršiaus rastas **kapas Nr. 33**.

Kapas Nr. 33 rastas šurfo P pakraštyje, po P sienele (žiūr. brėž. Nr. 10; nuotr. Nr. 42). Palaidojimas nebuvo atkastas, nes laisvo šurfo ploto ir gylio pakako apšvietimo stulpo pamatui įrengti. Mirusiojo griaučiai sunykę. Viena, kairioji ranka sulenkta buku kampu ir padėta ant dubens. Mirusysis buvo orientuotas 270° V kryptimi. Laidotas į permaišytą rudo molio sluoksnį. Karstas ar jo fragmentai neišlikę. Įkapių nerasta. Kapo duobės kontūrai žymūs tik šurfo pagrinde. V gale duobės kraštas yra 0,4 m nuo šurfo P sienelės, o R – 0,35 m. Kapo Nr.33 datavimas neaiškus.

Įžemis buvo pasiektas viduriniojoje šurfo dalyje 1,2 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.55. Šurfo ŠV kampe išryškėjo dar vienos kažkokios duobės kontūras. Ji nebuvo preparuojama.

Šurfo gylis 1,2 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 148.55.

Šurfas Nr. 25

(brėž. Nr. 1, 9 (šurfas Nr. 25, vakarinė sienelė); nuotr. Nr. 43, 44)

Šurfas Nr. 25 buvo iškastas parapiinės bažnyčios šventoriaus PV kampe, kur objekto toponuotraukoje vis dar žymimas paminklas mirusiems protėviams atminti vadinamas „Protėvių kapu“, nors jis prieš 3 ar 5 metus buvo iškeltas prie bažnyčios šventoriaus laiptų. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 19,8 m V kryptimi nuo bažnyčios V sienos ir 5,0 m Š kryptimi nuo P šventoriaus tvoros (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.847,02, Y-391.178,16. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu braižytas šurfo V sienelės pjūvis.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. brėž. Nr. 9; nuotr. Nr. 43, 44). Po velėna 0,25-0,38 m storio juodos durpingos žemės sluoksnis. Šurfo V pusėje prasidėjo permaišytas pilkos spalvos molis. Šio sluoksnio storis 0,75 m. Tuo tarpu šurfo R pusėje buvo perkasimas. Duobė buvo užpildyta juoda permaišyta žeme. Šio sluoksnio apačioje 1,2 m gylyje nuo paviršiaus skersai šurfo P-Š kryptimi gulėjo sudūlėjęs rąstas. Kad tuo būtų galima įsitikinti šurfo Š pusėje, kv. A-1, buvo iškasta 0,5 m pločio išpjova. Po permaišytu sluoksniu buvo 0,35-0,5 m storio permaišyto rudo molio sluoksnis ir po juo 1,6 m gylyje nuo paviršiaus, Ha 148.62, prasidėjo natūralus nejudintas rudas molis.

Šurfo gylis 1,95 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 148.26.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Šurfas Nr. 26

(brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 45)

Šurfas Nr. 26 buvo iškastas parapiinės bažnyčios šventoriaus P pakraštyje, kur buvo numatyta įrengti požeminius apšvietimo tinklus. Šurfas iškastas šviestuvo atramos pamato vietoje, 4,3 m P kryptimi nuo bažnyčios P sienos ir 1,7 m R kryptimi (žiūr. brėž. Nr. 1). Šurfo centro koordinatės 1994 m. LKS sistemoje: X-6.206.843,07, Y-391.198,39. Šurfo dydis 1,5x1,5 m Jis orientuotas kraštinėmis į pasaulio šalis. Š ir P kraštinės žymėtos raidėmis A,B, o R ir V skaičiais 1,2. Tyrimų metu šurfo sienelės nebraižytos.

Šurfo paviršiuje buvo velėna (žiūr. nuotr. Nr. 45). Po ja 0,1 m storio žvyro sluoksnelis. Žemiau 0,2 m gylyje nuo paviršiaus, šurfo Š pusėje prasidėjo natūralus šviesiai rudas molis. Tuo tarpu šurfo P pusėje iki 1,5 m gylio tęsėsi permaišytas šviesus molis. Sluoksnyje kokių nors radinių ar griaučių kaulų nerasta. Kadangi, buvo iškastas pakankamas gylis apšvietimo stulpo pamatui įrengti, toliau šurfas nebuvo kasamas.

Šurfo gylis 1,5 m nuo esamo paviršiaus, jo apačia Ha 148.70.

Kultūrinio sluoksnio ar pavienių archeologinę vertę turinčių radinių šurfo vietoje nerasta.

Tiesiant požeminius elektros tinklus trasos atkarpoje tarp šurfų Nr. 22 ir Nr. 24 buvo kasama per dabartinį betoninėmis plytelėmis klotą taką, vedantį prie bažnyčios laiptų (žiūr. brėž. Nr. 1; nuotr. Nr. 46). Trasos ilgis 8,5 m, plotis 0,4 m. Tyrimų metu buvo nustatyta, kad dabartinis betoninių plytelių takas buvo įrengtas ant buvusio iš nedidelių akmenų grįsto tako, supylus 0,15 m storio žvyro sluoksnį (žiūr. nuotr. Nr. 46). Buvusio grįsto tako plotis 2,0 m. Jo Š kraštinė sutampa su dabartiniu tako Š bordiūru ir šventoriaus tvoros stulpeliu Š laiptų pakraštyje. Grandinio akmenys 10,0x10,0x15,0 cm; 10,0x13,0x16,0 cm; 8,0x12,0x18,0 cm dydžio buvo sudėti į permaišyto rudo priemolio sluoksnį (žiūr. nuotr. Nr. 47). Dabartinio tako P pakraštyje buvo rasti du vienas prie kito sudėti be rišamosios medžiagos vidutinio dydžio akmenys (žiūr. nuotr. Nr. 48). Tačiau už jų buvo ertmė. Gali būti, kad tai kokio statinio pamato liekanos. Šie akmenys nebuvo išardyti. Tinklai įrengti virš akmenų.

IŠVADOS

2011 m. rudenį buvo atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrimai nekilnojamosios kultūros vertybės, Telšių senamiestio teritorijoje (reg. Nr. 17113, U18), Telšių senojo miesto vietoje (reg. Nr. 16426) esančios kalvos tarp Luokės ir Šviesos g. ir Telšių Švč. Marijos ėmimo į dangų bažnyčios (reg. Nr. 4126) teritorijoje.

Tyrimai buvo vykdomi dviem etapais. I etape, realizuojant „Apšvietimo tinklų, gatvių aptvėrimų, vaizdo kamerų įrengimo Telšių mieste“ projektą, kuriame buvo numatyta įrengti apšvietimo tinklus kalvos ir Telšių Švč. Marijos ėmimo į dangų bažnyčios šventoriuje. Šių archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu buvo iškasti tinklų ir atramų pamatų vietose 26 žvalgomieji šurfai, kurių bendras plotas 64,0m².

Įvertinant visą tyrimų medžiagą galima daryti šias išvadas:

1. pagal istorinius duomenis kalvoje XVI a. viduryje buvo pastatyta Švč. Marijos ėmimo į dangų parapijinė bažnyčia, kurią 1536 m. fundavo Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valdovas Žygimantas Senasis. Šalia jos buvo skirta žemė mokyklai, špitolei, klebonijai ir parapijos kapinėms. Jeigu mokykla ir špitolė buvo dabartinės Luokės ir Turgaus g. teritorijoje, o klebonija dabartinės Šviesos g. Š pusėje, tai kapinės – kalvos, ant kurios stovėjo parapijinė bažnyčia P pusėje. Kapinės, kaip ir bažnyčia, greičiausia, buvo naudojamos iki XIX a. I pusės, kai sunykusi, o ir laikinoji katalikų bažnyčios buvo nugriautos ir kalvos teritorija perduota Telšių stačiatikių parapijai;
2. Tyrimų metu šurfuose Nr. 7, Nr. 10, Nr. 13 rasti 0,6-0,85 m gylyje nuo paviršiaus griautiniai palaidojimai. Tyrimų metu rasti mirusieji laidoti ištiestoje padėtyje, galvomis 270°, 285° V arba ŠV kryptimi. Mirusiųjų rankos kapuose Nr. 2 ir Nr.3 sulenktos buku kampu per alkūnes ir padėtos ant dubens. Kape Nr.1 kairioji ranka sulenkta buku kampu per alkūnę ir padėta ant dubens, o dešinioji tiesi padėta palei šoną. Tik vienas kapas Nr. 3 buvo rastas su 5 medalikėliais, kryželiu ir pavieniais sunykio medinio rožančiaus karoliukais. Be to, mirusiojo pakaušio ir krūtinės srityje buvo rastos liekanos šilkinio audinio, kurio siūlai buvo sidabruoti ir auksuoti. Tikėtina, kad tai kilmingesnės moters kapas. Rastus medalikėlius pagal jų ornamentiką ir stilistiką galima datuoti XVII a. pab. - XVIII a. Tyrimų metu rastas nemažas kiekis molinių indų fragmentų. Tai duženos, greičiausia, nuo indų, kurie buvo atsinešti į kapines su maistu šermenų metu. Tai patvirtina faktą, kad kapinėse XVII a. kapinėse buvo švenčiami šermenys, o ne gėlės laistomos...;

3. Bažnyčios šventoriuje iškastuose šurfuose Nr. 21-23 ir 25, 26 palaidojimų nerasta. Vienintelis labai sunykęs kapas rastas šurfe Nr. 24. Be to, esamo tako link bažnyčios durų teritorijoje, rastas ankstesnio 2,0 m pločio nedideliais akmenimis grįsto tako fragmentas. Gali būti, kad tai tako į XIX a. pab. pastatytą cerkvę liekanos;
4. Atskirai reikia aptarti šių kapinių naikinimo procesus. R kalvos dalyje ir P kalvos terasose buvo kastas žvyras. Iškastos duobės R dalyje buvo užpiltos atvežiniu gruntu bei buitinėmis ir smulkiomis statybinėmis šiukšlėmis. Archeologinių tyrimų metu šurfuose Nr.4-6 rastas iki 2,2 storio permaišytas supiltinis sluoksnis. Šie darbai ir neorganizuotas pėsčiųjų vaikščiojimas bei tanki augmenija neleido susiformuoti velėnai ir sukėlė PR šlaito eroziją. Kalvos apačioje šurfuose Nr.1,2 palei Luokės g., rastas sąnašinis sluoksnis su žmonių kaulais patekęs nuo kalvos viršaus. Pavieniai smulkūs sulaužyti žmonių griaučių kaulai mėtosi ir šalia pėsčiųjų tako;
5. Visi metaliniai radiniai ir rožančiaus liekanos išvalyti ir konservuoti. Radiniams parengti Restauravimo pasai. Darbus atliko aukščiausios kategorijos archeologinių metalo radinių restauratorė R. Mečkovskienė. Šilkinio audinio liekanos išvalytos ir konsevuotos. Darbus atliko P. Gudyno muziejinių vertybių restauravimo centro specialistė V. Lukšėnienė. Audinio mikrocheminius ir morfologinius tyrimus atliko P. Gudyno muziejinių vertybių restauravimo centro specialistė L. Grabauskaitė (priedas Nr. 5).

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu rasti radiniai su Restauravimo pasais bei tyrimų ataskaitos egzempliorius perduoti į Telšių sav. Žemaitijos krašto muziejų „Alka“.

Ataskaitoje nepanaudota medžiaga saugoma tyrimų autorės asmeniniame archyve.

Paveldosauginės rekomendacijos: požeminių apšvietimo elektros tinklų statybos darbus galima vykdyti tik žvalgytose teritorijose, kurios buvo tirtos pagal pateiktą statybos darbų projektą ir aprašytos šioje tyrimų ataskaitoje. Bet kokie statybos darbai už iširtos teritorijos ribų be archeologinių tyrimų draudžiami.

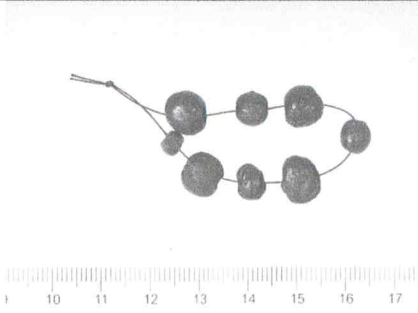

Archeologė

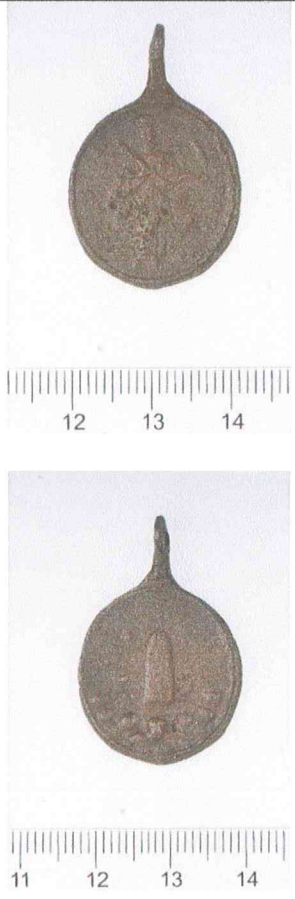

Birutė Lisauskaitė

(nkv Nr. 1697)

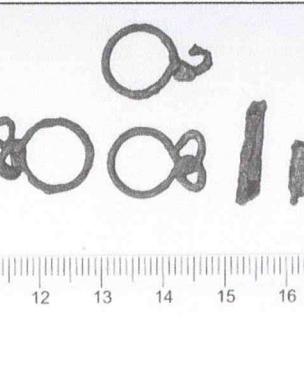
RADINIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Aprašymas	Radimo vieta	Nuotrauka
1.	Vario lydinio grandinėlės fragmentas. Grandelės iš trijų įvijų. Ilgis 8,5 cm, įvijos Ø-0,7 cm	Šūrfas Nr. 9, gylis 0,5 m	
2/1-8.	Rožančiaus medinio ovalo formos karoliukai. 8 vienetai, iš jų 4 vnt. yra h-1,8 cm, Ø-0,8 cm dydžio ir 4 vnt –h -0,7 cm, Ø-0,65 cm	Šūrfas Nr.13, gylis 0,6 m, kapas Nr. 3,	
3.	Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su apskrita kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Vienoje pusėje- Marija Išminties motina, kitoje – šventoji šeimyna. Vos ovalo formos, Ø-1,56 cm, su kilpele ilgis – 2,45 cm	Šūrfas Nr.13, kapas Nr. 3	

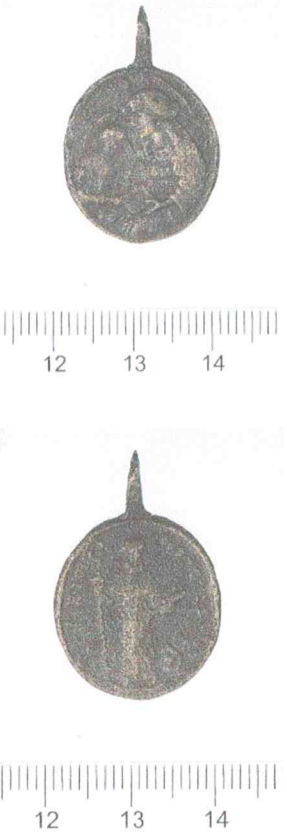

4	<p>Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Likusi dar ir grandelė.</p> <p>Vienoje pusėje – šv. Marija Dangaus Karalienė, kitoje – šv. Antanas ? su kūdikiu. Įrašas lotynų kalba.</p> <p>Kiek ovalo formos, Ø 1,8x2,1 cm Ilgis su kilpele ir grandele 3,2 cm</p>	Šūrfas Nr.13, kapas Nr. 3	
5	<p>Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Vienoje pusėje- pamokslaujantis šv. Antanas su besiklausančiu ant akmens vaiku. Kitoje-šv. Marija Dangaus Karalienė. Įrašas lotynų kalba.</p> <p>Apskritos formos, Ø 2,9 cm Su kilpele ilgis 3,3 cm</p>	Šūrfas Nr.13, kapas Nr. 3	

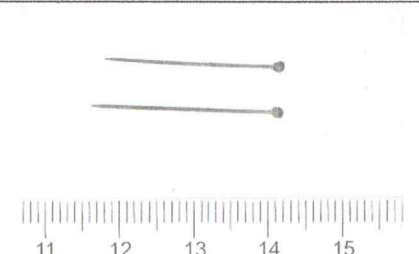

<p>6</p>	<p>Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Vienoje pusėje- šv. Marija Dangaus Karalienė, kitoje- skambantis virš žmonių galvų varpas. Įrašas lotynų kalba. Kiek ovalo formos Ø 2,1x2,4 cm Su kilpele ilgis 3,25 cm</p>	<p>Šurfas Nr.13, kapas Nr. 3</p>	
<p>7</p>	<p>Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Vienoje pusėje – pieta, kitoje – šv. Marija Dangaus Karalienė. Įrašas lotynų kalba. Kiek ovalo formos Ø 2,3x2,5 cm Su kilpele ilg. 3,5cm</p>	<p>Šurfas Nr.13, kapas Nr. 3</p>	

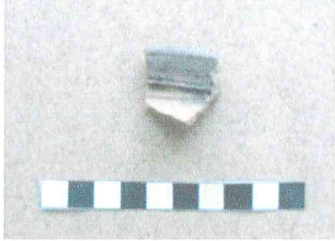
<p>8</p>	<p>Kryželis, vario lydinio, su kilpelė, kuri yra statmena kryželiui, įtrūkusi, kryžmų kampai kiek suapvalinti. Vieno pusėje Nukryžiuotasis, kitoj varpas. Jo apačioje įrašas ORA ir P.N.(ora pro nobis)- „melskis už mus ...“ Ilgis-5,3 cm, Plotis ties kryžma-2,7 cm</p>	<p>Šurfas Nr.13, kapas Nr. 3</p>	
<p>9.</p>	<p>Kilpelė alavinė. Vienas galas plokščias kitas baigiasi apskrita kilpele, kurios Ø 1,5 cm Lankelis įtrūkęs Ilg. 2,6 cm</p>	<p>Perkasa I, kv. A-6, gylis 0,7 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>10.</p>	<p>Kilpelė alavinė. Vienas galas plokščias kitas baigiasi apskrita kilpele, kurios Ø 1,5 cm Lankelis įtrūkęs Ilg. 2,45 cm</p>	<p>Perkasa I, kv. B-6, gylis 0,95 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>11.</p>	<p>Medalikėlis, varinis, stačiakampis. Sutrupėjęs turi išpaustus atvaizdus. Dydis 1,9x2,5cm Fragmento dydis 1,9x1,8</p>	<p>Perkasa III, kv. A-6, gylis 0,4 m (atsitiktinis radinys) (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	

<p>12.</p>	<p>Medalikėlis, Šv. Benedikto su užrašu. Vienoj pusėj-CSPB, CSSML, NDSMD, kitoje – VRSNSMV SMQLIVB – „Niekados man nesiūlyk tuštybių, pats gerk blogus nuodus, kuriuos man siūlei“. Varinis, stačiakampis, su aštuoniais kampais, nusplebta iš abiejų pusių viršutine dalimi, su iškalta skylute pakabinimui ir grandele. Medalikėlis iš dviejų plokštelių sujungtų tarpusavyje. Abi pusės turi skirtingus įspaustus atvaizdus. Dydis 1,9x2,5cm Su kilpele ilgis 2,9 cm</p>	<p>Perkasa III, gylis 0,6 m, kapas Nr.8 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>13.</p>	<p>Žiedas, vario lydinio, su išplatinta lygia priekine dalimi. Lankelis įtrūkęs. Lankelio Ø-2,1 cm Priekinės dalies plotis – 0,9 cm</p>	<p>Perkasa III kv. B-2, gylis 0,7 m (atsitiktinis radinys) (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>14/1-5.</p>	<p>Kilpelės alavinės drabužių virvelei įverti, su dviem skardinėmis tūtelėmis. Vienos iš jų rastas tik fragmentas. 3 kilpelės apskritos, jų prisiuvimui vielos galai sulenkti, tarsi, kaspinėlis t.y. suformuojant dvi mažytės kilpeles. Visų Ø-1,15 cm, h-1,85 cm Tūtelių ilgis 1,7 cm ir fragmentas -1,0 cm Ø-2,5 mm.</p>	<p>Perkasa III, kv. B-5,6, gylis-0,45 m, kapo Nr.12 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	

15/1,2.	Kilpelės drabužių virvelei įverti. 2vnt. Vario lydinys. Kilpelės apskritos jų prisiuvimui yra tarsi kaspinėlis t.y. vielos galai sulenkti suformuojant dvi mažytės kilpelės Ovalo formos, sutrupėję. Ø-0,85x1,5 cm Ilg.apie 2,2 cm	Perkasa III, kv. B-9, gylis 0,8 m, kapas Nr. 23 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
16.	Segutė, vario lydinio, apskrita su liežuvėliu Ø-1,7 cm	Perkasa IV, kv. A,B-4, gylis 0,7 m, kapas Nr.24 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
17.	Žiedas signetinis, išplatinta priekine dalimi su įrėžtais ženklais. Vario lydinys. Priekinės dalis plotis 0,7 cm Lankelio skersmuo -2,0 cm	Perkasa V, kv. A -3, gylis 0,4 m (atsitiktinis radinys) (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
18.	Kryželis, vario lydinio, su kartu išlieta kilpele, kuri yra statmena kryželiui bei išlikusia grandele. Vienoje pusėje pavaizduota Nukryžiuotasis, kitoje širdis, plaštakos ir pėdos, viršuje balandis Ilg. Su kilpele ir gandele 4,5 cm, be kilpelės 3,1 cm Plotis ties kryžma – 2,15 cm, Juostelės plotis 0,7 cm	Perkasa V, kv. A-5, gylis – 0,8 m, kapo Nr. 25 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	

19.	Lygaus, vitražinio, geltonos spalvos stiklo fragmentas. Dydis 1,6x2,3 cm	Perkasa V, kv. B-5, gylis 0,8 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
20.	Kepuraitės? papuošimo su badytu ornamentu fragmentas. Dirbinys sunykęs. Vario lydinys. Papuošimas buvęs ant neaiškios kilmės organinio pagrindo.	Perkasa V, kv. B-5, gylis 0,9 m (atsitiktinis radinys) (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
21.	Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Vienoje pusėje – Marija Išminties motina, kitoje – Šv. Mikalojus. Įrašas lotynų kalba. Kiek ovalo formos Ø 1,9x2,2 cm Su kilpele ilg. 3,25cm	Perkasa V, kv. B-10, gylis 0,8 m, kapas Nr. 26 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
22/1,2.	Adatėlės- smeigtukai. Viena su apskrita galvute. Kito galvutė nulūžusi. Vario lydinys. 1. ilg. - 2,0 cm 2. ilg. 2,0 cm	Perkasa V, kv. B-10, gylis 1,7 m, kapas Nr. 27 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	

<p>23/1-5.</p>	<p>Kilpelės drabužių virvelei įverti. Alavas 5vnt. Kilpelės apskritos jų prisiuvimui yra vielos galai sulenkti, tarsi, į kaspinėlius t.y. suformuojant dvi mažytės kilpelės Visų Ø-1,15 cm</p>	<p>Perkasa VI, kv. B-1,2, gylis 0,9 m, kapas Nr.34 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>24/1-2</p>	<p>Adatėlės- smeigtukai su apskritomis galvutėmis. Vario lydinys. 1. ilg. - 2,4 cm 2. ilg. 2,5 cm</p>	<p>Perkasa VI, kv. A -2, gylis 1,35 m, kapas Nr. 36 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>25.</p>	<p>Adatėlės- smeigtuko fragmentas (apskrita galvutė). Vario lydinys. Ø-2 mm</p>	<p>Perkasa VI, kv. A-2, gylis 1,35 m, kapas Nr. 36 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>26.</p>	<p>Karoliukai melsvo stiklo 4 vnt. karoliuko h- 1,5 mm, karoliuko Ø-2-3 mm</p>	<p>Perkasa VI, kv. A-9, kapas Nr. 42 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>27.</p>	<p>Kryželis, vario lydinio, su kartu išlieta kilpele, kuri yra statmena kyželiui. Vienoje pusėje Nukryžiuotasis, kitoje - Marija Nekalto Prasidėjimo. Prie jos ant kryžmų po angaliuką, viršuje - balandis. Ilg. su kilpele 3,2 cm, be kilpelės 2,45 cm Plotis ties kryžma – 1,7 cm, Juostelės plotis 0,7 cm</p>	<p>Perkasa VI, kv. B-8, gylis 1,85 m, kapas Nr. 41 (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	

			
<p>28.</p>	<p>Medalikėlis, vario lydinio, išlietas kartu su kilpele, kuri yra statmena medalikėliui. Likusi ir grandelė. Vienoje pusėje- švč. Jėzaus širdis, kitoje- dvi liepsnojančios širdys. Įrašas lotynų kalba. Kiek ovalo formos Ø 1,95x2,25 cm Su kilpele ir grandele ilg. 3,7cm</p>	<p>Perkasa VII, kv. A-5, g.0,7 m (Atsitiktinis radinys) (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	
<p>29.</p>	<p>Indo molinio lūpos fragmentas. Lūpa kampu atlenkta į išorę, tiesi. Išorėje pažyškinta siaurais, horizontaliais gioveliais. Briauna tiesi. Molio masė šviesiai rusva su nežymiomis priemaišomis. Vidus glazūtuotas rusva glazūra. Dydis 2,8x2,9 cm, storis 0,7 cm.</p>	<p>Perkasa IV, kv A-3, gylis 0,4 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)</p>	

30.	Indo molinio lūpos fragmentas. Lūpa „r“ formos, plonėjanti. Molio masė šviesiai pilka be žymesnių priemaišų, vidus ir išorė juoda. Dydis 1,2x3,8 cm, storis 1,4 cm.	Perkasa IV, kv A-3, gylis 0,4 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
31.	Indo molinio sienelės fragmentas. Išorė su retais, siaurais, horizontaliais grioveliais. Molio masė šviesiai pilka su nežymiomis priemaišomis. Dydis 3,4x3,7 cm, storis 0,7 cm	Perkasa II, kv.B-2, gylis 0,7 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
32.	Dubens molinio pakraštėlio fragmentas. Vidus glazūruotas rusvai geltona glazūra. Molio masė šviesiai rusva su nežymiomis priemaišomis. Dydis 4,1x11,5 cm, storis 0,7 cm	Perkasa V, kv. A-5, gylis 0,4 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
33.	Indo molinio pakraštėlio fragmentas. Peteliai pūsti. Lūpa trumpa kiek pastorinta ir atlenkta į išorę. Iš išorės paryškinta dviem horizontaliais grioveliais. Briauna apvali su mažu įrėžtu grioveliu vidinėje pusėje. Molio masė ruda su grūsto akmens priemaišomis Degta oksidacinėje aplinkoje. Dydis 4,7x5,7 cm, storis 0,7 cm	Perkasa III, kv. A-5, gylis 0,4 m (radinys rastas detaliųjų tyrimų metu)	
34.	Indo molinio sienelės fragmentas. Išorė ir vidus glazūruotas žalsva glazūra. Viduje vos žymios žiedimo rievės. Molio masė šviesiai rusva su nežymiomis priemaišomis. Dydis 2,8x4,8 cm, storis 0,5 cm	Šūrfas Nr.14, gylis 0,5 m	
35.	Indo molinio pakraštėlio fragmentas. Lūpa trumpa kiek pastorinta, „b“ formos“, ir atlenkta į išorę. Iš išorės paryškinta horizontaliais, smulkiais grioveliais. Briauna apvali. Molio masė pilka su smulkiomis grūsto akmens priemaišomis Degta redukciniame aplinkoje. Dydis 3,2x6,0 cm, storis 0,7 cm	Šūrfas Nr. 16, gylis 0,5 m	

36.	<p>Asočio aša, ovalo skerinio pjūvio. Molio masė ruda su smulkiomis grūsto akmens priemaišomis. Degta oksidacinėje aplinkoje. Ilgis-12,5 cm, Plotis-2,4 cm, storis-1,5-2,3 cm</p>	Šūrfas Nr. 16, gylis 1,1 m	
37.	<p>Indo molinio pakraštėlio fragmentas. Sienelė „C“ formos. Briauna apvali. Išorė ir vidus lygūs. Molio masė ruda su smulkiomis grūsto akmens priemaišomis. Degta oksidacinėje aplinkoje. Dydis 3,6x7,2 cm, storis 0,8 cm</p>	Šūrfas Nr. 16, gylis 1,1 m	
38.	<p>Lėkštės molinės sienelės fragmentas. Dengta baltu angobu ir glazūruota gelsva glazūra. Su rudos ir žalios spalvos ornamentu. Dydis 3,0x4,8 cm, storis 0,7 cm</p>	Šūrfas Nr. 16, gylis 1,1 m	
39.	<p>Indo, dubens, molinio tiesiomis sienelėmis pakraštėlio fragmentas. Lūpa „Y“ formos, išorėje paryškinta negiliais, horizontaliais grioveliais, briauna – lygi. Vidinėje pusėje vos matomos žiedimo rievės, glazūruota tamsiai pilka (juoda) glazūra. Išorėje sienelės ornamentuotos sugrupuotų vidutinių horizontalių griovelių ornamentu. Molio masė pilka su nežymiomis priemaišomis. Degat redukciniėje Plinkoje Dydis 7,8x8,2 cm, storis 0,7 cm</p>	Šūrfas Nr. 7, gylis 0,5 m	
40.	<p>Dubens molinio pakraštėlio fragmentas. Vidinė pusė dengta baltu angobu ir glazūruota žalsva glazūra su gelsvos ir rudos spalvos linijų ornamentu. Molio masė rusva su nežymiomis priemaišomis. Degta oksidacinėje aplinkoje. Dydis 6,0x11,2 cm, storis 0,6 m</p>	Šūrfas Nr. 7, gylis 0,7 m	

41.	Indo molinio sienelės fragmentas. Išorė ir vidus lygūs. Molio masė ruda su smulkiomis grūsto akmens priemaišomis. Degta oksidacinėje aplinkoje. Dydis 3,4x4,4 cm, storis 1,0 cm	Šūrfas Nr. 7, gylis 0,7 m	
42.	Lygaus stiklo fragmentas. Rusvos spalvos. Gali būti vitražų stiklo. Dydis 2,1x2,2 cm	Šūrfas Nr.7, gylis 0,8 m	
43.	Šilkiniai siūlai padengti auksuota, sidabrine juostele.	Šūrfas Nr. 13, kapas Nr.3	